

Lettelbert is altijd een klein dorp geweest, zoals de oorspronkelijke naam 'Lutje Buurt' aangeeft. Toen kolonisten vanuit Friesland en/of Noord-Drenthe omstreeks de 10e eeuw deze zandrug in het zuidelijke deel van het Westerkwartier gingen bevolken, zullen ze waarschijnlijk dit smalle uiteinde het laatst in gebruik hebben genomen. Door het laagveen aan weerszijden van deze zandrug liepen twee riviertjes. Aan de zuidzijde doorsneed het riviertje de Leke het veen en legde de grondslag voor het Leekstermeer. Aan de noordzijde lag, waar nu de autoweg loopt, het riviertje de Gave, die een verbinding over water met de buitenwereld, zoals de stad Groningen bood. Verder had Lettelbert via de zandrug een verbinding met andere dorpen in de omgeving.

De kerk van Lettelbert is vermoedelijk in het begin van de 13e eeuw gebouwd. De noordwand, die tijdens de restauratie van 1985 van pleisterwerk werd ontdaan, toont bouwsporen van kleine, hooggeplaatste romaanse vensters, die in grootte en in plaatsing overeenkomen met die van de kerk van Midwolde eveneens uit het begin van de 13e eeuw.

Het is een eenvoudig, op forse veldkeien gefundeerd zaalkerkje dat aanvankelijk recht gesloten zal zijn geweest, maar nu een veelzijdige koorsluiting heeft. Deze koorsluiting werd waarschijnlijk aan het eind van de 15e of in het begin van de 16e eeuw gemaakt. En de kerk is, naar alle waarschijnlijkheid, in oostelijke richting langer geweest. Tussen 1594 (Reductie van Groningen) en 1650 werd het kerkje slecht onderhouden. Kaartmateriaal uit de 17e eeuw toont een kleiner kerkje met dakruiter en veelzijdige koorsluiting. Waarschijnlijk is de kerk omstreeks 1650 ingekort, toen ze definitief voor de protestantse eredienst in gebruik werd genomen. Het schip van de kerk is omstreeks 1650 ingestort en herbouwd met nieuwe grotere spitsboogvensters; tegelijkertijd werd het schip aan de westkant ingekort.

De zuidwand heeft drie grote spitsboogvensters met eenvoudige traceringen. Op sommige plekken is te zien dat de ramen naar beneden verlengd zijn. In deze muur vinden we een dichtgezette ingang, afgedekt met een stuk rode Bremer zandsteen. Verder zien we in deze wand een dichtgemetseld laag venster. Zowel in noord- als zuidmuur heeft zo'n venster gezeten. Om de preekstoel een plaats te geven is het oostelijke koorvenster dichtgezet. Een anker en een balkeinde in deze muur laten zien hoe de kansel bevestigd is. De detonerende westwand werd in 1890 geheel opnieuw in machinale Groninger baksteen opgetrokken. De dakruiter rust op een vierkante plattegrond, heeft een kale geleding met galmgaten en wordt bekroond met een naaldspitsje. De windwijzer in de vorm van een klimmende leeuw herinnert aan de collatoren van de kerk, de heren van Nienoord. Lange tijd waren dit leden van de familie van Inn- en Kniphuisen.

De ingang met spitsboog aan de noordzijde geeft toegang tot het schip. Het eenvoudige interieur heeft tijdens de restauratie van 1985 een fraaie kleurstelling gekregen. Opmerkelijk is de blauwe kleur van de zoldering; deze werd als de originele kleur herkend tijdens de restauratiewerkzaamheden. De preekstoel is vermoedelijk in 1651 gemaakt, nadat de kerk hersteld en ingericht was voor de protestantse eredienst. Op de hoeken van de kuip staan pilasters opgebouwd uit snijwerk in de vorm van blad- en bloemmotieven; de pilasters hebben Ionische kapitelen. In het koor naast de preekstoel staat een stuk rode Bremer zandsteen, vermoedelijk een restant van het voormalige altaarblad of mensa. Deze mensa lag voor de restauratie als stoepsteen aan de buitenkant voor de deur. Dit overblijfsel uit de katholieke liturgie kreeg daar in de protestantse periode een plaats om letterlijk met de voeten te worden getreden. Tot de inventaris behoort verder een ijzeren stander voor het doopbekken en een zilveren avondmaalsbeker uit 1659. De kerk van Lettelbert heeft nooit een orgel gehad. Op de orgeltribune staat een harmonium met twee klavieren en pedaal om de zang van de gemeente te begeleiden. Aan de zuidzijde van de kerk ligt het graf van de molenaar Egbert Switters. Zijn graf wordt gedekt door een steen waarop een molen staat uitgebeeld.

